Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Far folḳ un heymland

Markiš, Perec D.
מאַרקיש, פּרץ

Mosḳṿe, 1943

דער עמעס ארויסגעבן

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8230

Visual Library

דעם ייִדישן שלאַכטמאַן

1

איך ווייס: דו האָסט געקושט די ביקס אין יענעם טאָג,
וואָס האָט אַף וואָגשאָלן געלייגט פון פאָלק דאָס לעבן,
און מיט א יעדן שאָס, ווי מיט א דונערדיקן גלאָק,
האָסטו געבענטשט דאָס לאַנד, וואָס האָט זי דיר געגעבן.

האָסט א דערקלערונג מאַכן פײַערלעך געהאַט
מיט פײַער און מיט בלוט דורכ אופשטײַג און דורכ ווי״ען —
דו! דער ייִד! דער בירגער! דער סאָלדאַט!
דו! דער ייִד! דער רויטארמייער!

געהאַט האָסט א דערקלערונג מאַכן מיט דער ביקס,
אַזאַ, וואָס ניט פארוועלקן וועט זי ווי די שטערן —
דו ביסט געווען, וועסט זײַן, דו ביסט
קעגן דער פינצטערניש און קנעכטשאַפט דער פאַרשווערער!

דו האָסט אַמאָל פון בערג געבאָטן צען דערקלערט,
אַז ס׳זאָל מיט זיי דאָס הארץ פון וועלט זיך פיטערן און פעסטען.
פאַרפאָלגטע, טראָגן מיר זיי שטאָלץ איבער דער ערד
דורכ אַלע אַרבע מיסעס בעסדן —

פון פאָלק צו פאָלק — מיט דערנער אַף די הענט,
פון לאַנד צו לאַנד — מיט וואָגל-ווינט געפאָרט דאָרט.
מיר מעלדן זיי אויך דאַן, ווען אונדזער מויל איז שוין פאַרברענט!
מיר מעלדן זיי אויך דאַן, ווען אונדזער האַלדז איז שוין געשאָכטן!

אַצינדער טראָגט זיך דײַן דערקלערונג צו דעם קאַט,
אַזאַ, וואָס נאָר מיט ביקס אין האַנט דערקלערן קאָן מען.

ס'באוועגט זיך בארג און טאָל, עס מורמלט גראָז און בלאט,
און בלוט אפ אלע וועגן שרײַט: — נעקאָמע!

איך ווייס: דו האָסט געקושט די ביקס אין יענעם טאָג,
וואָס האָט דיך אויג אפ אויג געשטעלט מיטן באגרעבער,
און מיט א יעדן שאָס, ווי מיט א דונערדיקן גלאָק,
האָסטו געבענטשט דאָס לאנד, וואָס האָט זי דיר געגעבן.

2

אלציינס — צי שמעלצסט זיך אײַן אין רודער פון א טאנק,
געגורט מיט גרימצאָרן און גענעמדיקע בלײַען,
און טראָגסט זיך שטאָלץ איבערן טויט ווי דער געדאנק
אונטער דעם בליץ-געפליעסק פון דונער און פון פײַער,

צי אין געפלאצטן הימל מיט געריש און דראנג
איבער זעניטן-וואלד פון פלאם דיך טראָגן פליגל.
נאָר אין דײַן יעדער שאָס איך הער אזא געזאנג,
וואָס איז נאָך הייליקער און זיסער פון דער מאמעס וויגליד.

צי אפן מיטן פעלד — אין וויכערדיקן האנט-געפעכט,
צי באם הארמאט — דאָס פײַער איבער שטרעקעס ריכטנד,
הויערסטו אום, ווי זאָטלענדיק א פלאמיק פערד,
און שוויס ביז בלוט פון דײַן צעגליט געזיכט גייט,

צי אינעם קוילנוואָרפער אײַנגעגלידערט ביסט,
צי דורך גראנאטן בליצט איבערן פעלד דײַן קראפט-שײַן,
נאָר פון דײַן יעדן זאלפ איבערן הארצן זיך צעפליסט
אזא פארפלייצנדיקער באָרכי נאפשי!

די שפראך פון דיכטער און נעוויִים אפ דער ערד,
דער רויש פון טײַכן, דער געמורמל פון די ביימער,
זיך הייליקן זיי קומען בא דער לויכטנדיקער שווערד,
מיט וועלכער דו באצאָלסט פאר פאָלק און היימלאנד!

די שפראך פון ווינט, די שטילקייט פון די בערג,
פון רעגנבויגנס די קאָלירן און די פארבן —
זיך שלײַפן קומען זיי צום בלענד פון דײַן געווער,
מיט וועלכן דו בראָקסט די הענקער און פארדארבער,

פונקט ווי געשליפן זיך אמאָל זיי האָבן בא איר ליכט,
די שארפ פארשפרעכנדיק, בארוישט און האסטיק,
דאן, ווען געשטורעמט און געבראָקט דו האָסט מיט איר
פון פינצטערניש די דאָגמע און סכאָלאסטיק!

3

פון ניט פארוועלקנדיקן אורהאַלט איך פארנעם,
ווי א צאוואָע, דעם גערויש פון שלאכטן. איך פארגעס ניט,
ווי שימען און ווי לייווי האָבן אויסגעקוילעט שכעם
פאר לעסטערן, פאר שענדן זייער שוועסטער.

אצינדערט איז קיין צאָל אפ ציילן ניט פאראן,
קיין וואָרט אצינד אפ וויינען איז ניטאָ מער.
זאָל ווי א בארג זיך איצט אראָפּלאָזן דײַן האנט,
זאָל דרײַ מאָל, ווי דער אומגליק, גרויס זײַן די נעקאָמע!

דער גלאנץ פון זייער בלוט איז זיסער פון באגין,
קיין פרייד אזא אינערגעץ איז ניטאָ מער —
אָט שטייט ער קעגן דיר, דער דײַטש, פונקט ווי א יאשטשער גרין, —
רײַס זיך ארײַן אין גאָרגל, אין זײַן טאָמען,

און ביזן לעצטן אָטעם ניט פארגעס
פון זויג-קינדער געשלײַדערטע, פון מאמעס די געהוילן,
די ערד די וויינענדיקע פון דער שטאָט אָדעס
און דאָס געוויין פונעם פארבלוטיקטן לוקיאנאָווקער בעסוילעם.

איבער געשאָכטענע קעהילעס, איבער אָרעמקײַט צעפליקטס
יאָרהונדערטער זיך קויקלען, פונקט ווי רייפן.
ווערסט, יידישער סאָלדאט, זיך ניט צעשיידן מיט דער ביקס,
ווי ס'האָבן דײַנע זיידעס ניט צעשיידט זיך מיטן סייפער.

דו ווערסט זי ניט ארויסלאָזן פון האנט אצינד,
ס'וועט אין דײַן צאָרן איבערברענען יעדער פעסטונג.
— א שטאָט פאר יעטווידן געשאָכטן קינד!
— א שטאָט — פאר יעטווידער געשענדטער שוועסטער!

גיי, רויטארמייער יידישער, נעקאָמע נעם,
זאָל זיך ניט אויסשעפּן פון הארץ דײַנעם דער צאָרן,

ביז ס'וועט בערלינ ניט זײַנ צעבראָקט ווי שכעם,
ביז ס'וועט דאָס בלוט ניט זײַנ באַצאָלט פונ דײַנע קוואָרים!

4

איכ ווייס ניט — גרוי צי שווארצ
איז דער קאָליר פונ דײַנע אויגנ,
ווארשײַנלעכער פונ אלצ זײַנענ זיי שארפ
אונ דורכדרינגלעכ, ווי פײַלנ פונ די בויגנס.

איכ ווייס ניט — בלאָנד צי שווארצ
אונ צי געקרײַזלט איז דײַנ קאָפּ באַוואקסנ.
ווארשײַנלעכער פונ אלצ
איז ער פארפעסטיקט מיט געדאנק אפ דײַנע אקסל,

אונ דענקט מיט פײַער אונ מיט פלאַם
אונ איז מיט מונטערקײַט מיט שלאכטיקער באַלאָדנ,
אלציינס, צי שווימסטו אפנ דעק פונ יאַם,
צי טראָגסטו זיכ אינ וואָלקנס, ווי אנ אָדלער,

מיט שראַמענ שלאכטיקע דורכויס באַקריצט,
מעסלעסנ קײַלעכיקע נאָכאנאנד — קיינ רו ניט.
ווי זיס איז ער, דער שווינדלדיקער בליצ,
וואָס ווײַזט דעמ וועג צו שארבנס דײַטשישע דײַנ דונער,

אונ דײַסט זיי אופּ, אונ שטאָפּט זיי אָנ מיט קויט,
אונ גיט זיי שלאָפּגעטראנק צום לעצטנ אײַנ נאָכ.
אָ, סאַראַ טײַנעג ס'איז, ווענ ס'קומט אפ זיי דער טויט
דורכ הענט דורכ אויסגעוויײטעקטע דורכ דײַנע,

אינ פארב אינ אײינציקער פונ גליק געגארטס,
פונ פאָנענ, פלאטערדיקע איבער שלאכטנ,
זע איכ דײַנ הייס, דײַנ ברענענדיק, דײַנ ייִדיש הארצ,
דײַנ דאָרשט צום זײַנ, אונ צו דעמ ניט-זײַנ — דײַנ פאראכטונג!

איכ ווייס ניט דעמ קאָליר פונ האס.
איכ ווייס זײַנ קראפט, אונ פונ זײַנ קראפט די פאָלגנ.
איכ ווייס: ס'וועט זײַנ א יאָמטעוו אויכ אפ אונדזער גאס,
אונ אינ דער קייט דער גאָלדענער וועט אײַנשליסנ דאָס פאָלק זיכ!

איך ווייס: דו האָסט קיין ברויט ניט אָנגערירט אין יענעם טאָג,
ווען ס׳האָט דער קאט דאָס פאָלק צום אויסראָטן געמאָלדן.
נאָר ניט קיין טאָנעס ס׳איז געווען און ניט קיין פּלאָג,
געמאָלדן מ׳האָט עס ניט צום ערשטן מאָל דיר...

דאָס וואסער אויסגעטריקנט אין באקלאזשקע האָט,
געריסן קריע אפן לײַב האָסטו פון צאר און ווייטאָק,
ווען זקיינים האָט דער קאט געיאָגט אפּ מאָרד און שפּאָט,
ווען איבער קינדער האָט די האק געטאָן זיך א צעגיי דאָרט.

נאָר ניט אראָפּגעלאָזט אין פּײַן האָט זיך דײַן קאָפּ,
דײַן ביקס, פּונקט ווי א רייניקײַט, האָט זיך אין ד׳רהייך געהויבן!
צוויי טויזנט גאָלעס-יאָר זײַנען פון דיר אראָפּ,
און פינף און צוואנציק פרילינגס צערטלען דיך מיט צויבער,

אז ווי א לייב אין שלאכטן גיין זאָלסט גראד,
דײַן גײַסט זאָל שטאָלץ קעגן דעם הענקער זײַן פארמאָסטן.
— דו האָסט באשטעטיקט דײַן בארופ בא סטאלינגראד!
— דו האָסט דײַן רעכט באשטעטיקט אונטער מאָסקווע!

פאָרויס אונטער דער פאָן — דער ברידערלעכער רוס,
מיט דיר דער אוקראַינער גייט צוזאמען
און דער ווײַסרוס, און נאָך, און אלעמען איז גלײַך באוווּסט,
אז נאָר איין היימלאנד איז פאראן, ווי ס׳איז פאראן איין מאמע!

און שטארבנדיק אפּ שלאכטפעלד, בענטשן ווען די שווערד,
און מיט א קוש זיך צולייגן צו דער באפרײַטער שוועל דאָ.
אויך מיט דײַן לײַב ז׳פארקנאָטן רוסלאנדס ערד,
אויך מיט דײַן בלוט זײַנען באגאָסן אירע פעלדער!

איז נעם פון הארץ מײַנעם דאָס טיפסטע קאָל,
עס שיידט זיך ניט ניט טויט מיט דײַנע בא די ראנדן!
דיך אין דער קייט דער גאָלדענער ועט אײַנשליסן דאָס פאָלק,
א שטערן אָנטאָן וועט א גאָלדענעם דאָס לאנד דיר!

— ★✦★ —